

BLADET FRA MUNNEN: Om Kunnskapsbasert forvaltning?

Under denne overskriften inviterer redaksjonskomiteen mennesker med meninger og tilknytning til vannfagene til å presentere aktuelle hjertesaker. Denne gangen er det Haakon Thaulow, - seniorrådgiver ved NIVA og forskningsleder i CIENS Forskningscenter for Miljø og samfunn, som har fått ordet:

Når dette skrives raser debatten om "monstermastene" i Hardanger; luftspenn eller sjøkabel for å sikre kraftforsyning til Bergensregionen. Partipolitikk, distriktsopprør, krangling internt i regjeringen dominerer debatten. Faktiske miljøkonsekvenser, kostnader og behovet for opprusting av hovednettet for kraftoverføring er kommet i bakgrunnen. I utgangspunktet en sak om faglige avveininger er blitt til de grader politisert. Kan det ut av denne politiske heksegryten komme en god, balansert og kunnskapsbasert løsning? Vi får håpe det beste ...

Kunnskapsbasert forvaltning er en fane som statsministeren holder høyt i spørsmålet om oljeleting i Lofoten og Vesterålen; forvaltningsplanen skal være en sentral premissleverandør. På vannsektoren er EUs vanddirektiv av miljøvernministeren flagget som et sentralt verktøy for kunnskapsbasert vannfor-

valtning. Alle er enige om at kunnskap skal legges til grunn og de fleste saker også på vannsektoren som avgjøres uten sterk konflikt bygger på god kunnskap. Men går det virkelig politikk i en sak, er det mange eksempler på direkte dårlige beslutninger.

Innen vannforurensning er rensingen av Oslofjorden og Mjøsa eksempler på gode kunnskapsbaserte tiltak. I spørsmålet om mudring av slam fra Bjørvika og dumping ved Malmøykalven holdt sentrale myndighetene heldigvis stand mot sterkt usaklig motstand som ble brukt lokalpolitisk. Spørsmålet om sjø- eller landdeponi for avfallet fra Titania ved Jøssingfjorden på begynnelsen av 1990-tallet var sterkt politisert; resultatet ble landdeponi som jeg mener var et dårlig valg.

Men det er vel liten tvil om at vassdragsreguleringssaker er det vannforvaltningsområdet som har den sterkeste

konflikthistorien og som er sterke politisert: Mardøla, Alta, Øvre Otta, Sauda, Vefsna oser av konflikt og politikk. I Øvre Otta og Sauda gikk politikerne direkte inn i prosjektplanene og kuttet disse så mye at flere hundre GWh med lav konflikt ikke ble realisert. Det tilsvarer mange småkraftverk og vindmøller som skal bidra til at Norge kan nå målene i EUs fornybardirektiv om ny produksjon av fornybar energi! Uansett hva man måtte mene om vern eller ikke vern av Vefsna-vassdraget, var måten saken ble avgjort på direkte hårreisende: et resultat av en hestehandel under tidspress i Soria Moria I-erklæringen. Enkeltsaksbehandling i en stor og viktig energi- og miljøsak gjennom en regjeringserklæring? Hva med forvaltningslovens prinsipper om forsvarlig saksbehandling? Proposisjonen og argumentasjonen pro/ contra vern kom etter at beslutningen i realiteten var tatt. Kunnskapsbasert vannforvaltning? Nepp.

Vi kommer til å få flere og flere saker hvor miljø står mot miljø. Klimakrisen krever en gigantisk omlegging fra fossilbaserte til fornybare energikilder. Omleggingen medfører inngrep og legger beslag på arealer og kommer i konflikt med annen bruk av arealer og naturressurser. Vannkraftproduksjon i forhold til vannøkologi og restvannføringer, vindmøller vs landskapsestetikk, og planta-

sjer for biobrensel vs hensynet til biologisk mangfold er aktuelle eksempler på typer konflikt. Og kraften skal overføres fra produksjonssteder til forbruker bla gjennom høyspentmaster – unnskyld: monstremaster heter det jo nå.

Det er etablert politikk at omleggingen fra et fossilbasert energisamfunn er tvingende nødvendig. I den enkelte sak er det imidlertid ulempe ved de lokale inngrep som føles på kroppen, mens formål og fordeler er fjernere, mer spredte og diffuse. NIMBY-syndromet: ”not in my backyard” slår inn med full tyngde: – fornybar energi må gjerne produseres og distribueres, men ikke akkurat her i nabolaget.

I tillegg til at god kunnskap ligger i bunnen dreier god kunnskapsbasert forvaltning om å avveie fordeler og ulemper som både geografisk og i tid er ujevnt fordelt samt treffe avgjørelser som er riktige på lang sikt men er upopulære på kort sikt i de direkte berørte områdene. Energi- og miljøpolitikken og viktige deler av vannforvaltningen er saksområder som krever politisk mot og evne til å ta kontroversielle beslutninger som er riktige i et langsiktig perspektiv. Og da må god kunnskap ligge til grunn – vi håper den vil bli dominerende som premissleverandør når Hardangersaken endelig skal avgjøres.